

практику в справах про злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів» // Вісник Верховного Суду України. 2002. № 4. С.10-21.

3. Пономаренко Ю. Г. Кримінологічна характеристика та попередження злочинів у сфері незаконного наркообігу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право / Ю. Г. Пономаренко. Харків, 2004. – 19 с.

4. Черней В. В. Антинаркотична профілактика : навч. посіб. / В. В. Черней, О. М. Стрільців, Е. В. Расюк та ін. ; за ред. В. В. Чернея. – Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2013. – 180 с.

5. Тимошенко В. А. Формування системи національної та міжнародної протидії сучасному наркобізнесу: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня докт. юрид. наук : спец. 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право / В. А. Тимошенко. Харків, 2006. – 36 с.

Надійшла до редакції 21.05.2018

Fomenko A.Ye. Factors contributing to drug crimes, and some of the sources of preventive action by law-enforcement agencies. The factors contributing to drug crimes in the present conditions have been determined, and some directions of preventive activity of law enforcement bodies in relation to counteraction to this type of crime are outlined. The author has noted that the causes and conditions of the crimes connected with the illicit trafficking of narcotic drugs, psychotropic substances, their analogues and precursors, including the illegal sale of these objects, are derived from the general causes and conditions of crime in our country and are interrelated with economic ones, political, ideological, moral-psychological, demographic processes in the country.

The list of preventive measures to prevent illicit trafficking in drugs, psychotropic substances, their analogues or precursors is not exhaustive and needs constant improvement in the article.

Keywords: law-enforcement agencies, drug crimes, preventive measures, prevention, circulation, sales.

УДК 343.98

Христов О.Л.

кандидат юридичних наук
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ДОПОМОГИ ГРОМАДСЬКОСТІ ПІД ЧАС ВИЯВЛЕННЯ І РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ НЕЗАКОННИМ ОБІГОМ НАРКОТИКІВ

Досліджено особливості використання допомоги громадськості під час виявлення і розслідування злочинів, пов'язаних із незаконним обігом наркотиків.

Автор доходить висновку, що ефективна боротьба із злочинами у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів передбачає широке залучення громадськості до їх запобігання, виявлення, припинення та розслідування. Участь громадськості у розкритті та розслідуванні злочинів сприяє швидкому виявленню наркозлочинів ще на ранніх стадіях формування кримінально активних груп. Поряд з цим рівень залучення громадськості до оперативно-розшукового та кримінального провадження у протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів є досить низьким. Це, насамперед, пов'язано з тим, що окремі громадяни не є зацікавленими у результативності роботи працівників правоохоронних органів. Залучення громадськості до співпраці буде якісним та ефективним лише за умов дотримання певних умов, серед яких: неухильне дотримання вимог Кримінального процесуального законодавства України, використання допомоги окремих громадян або громадських формувань лише на добровільній основі та за умови неухильного забезпечення безпеки громадян, які залучаються до правоохоронної функції.

Ключові слова: виявлення, громадськість, кримінальне провадження, обіг наркотиків, оперативно-розшукове провадження, розслідування.

Постановка проблеми. Необхідною гарантією демократичного розвитку держави є утвердження громадянського суспільства шляхом створення умов для забезпечення широкого представництва інтересів громадян в органах влади та місцевого самоврядування (як загальнодержавного, так і місцевого значення) [1]. Відповідно до ст. 5 Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 01.07.2010 № 2411-VI утвердження громадянського суспільства як гарантії демократичного розвитку держави є основною засадою внутрішньої політики у сфері формування інститутів громадянського суспільства [2]. До найбільш важливих і значимих питань у внутрішній сфері є забезпечення безпеки, законності й правопорядку, охорона та захист прав і свобод людини та громадянина, протидія правопорушенням, тобто реалізація правоохоронної функції держави в межах, передбачених відповідними нормативно-правовими актами.

В умовах сьогодення досить важливим є питання використання громадськості працівниками правоохоронних органів під час досудового розслідування, проте рівень такої взаємодії, яка значною мірою може позитивно позначитися на ефективності протидії злочинності взагалі, виявленні й розслідуванні окремих видів злочинів зокрема, у тому числі пов'язаних із незаконним обігом наркотиків. Проте сьогодні рівень такої взаємодії між громадськістю та правоохоронними органами є досить низьким.

У зв'язку з цим у сучасних умовах формування тенденції до зростання організованої та професійної злочинності у сфері незаконного обігу наркотиків правоохоронним органам для досягнення вагомих результатів необхідна більш ефективна робота з виявлення і усунення злочинних проявів та швидке, повне й всебічне їх розслідування, а це передбачає і більш високий рівень взаємодії слідчих та оперативних підрозділів з громадськістю.

Остання обставина свідчить про своєчасність та необхідність здійснення наукового пошуку у даному напрямку та визначає актуальність обраної теми.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Вивчення та узагальнення наукових досягнень вчених стосовно використання громадськості під час виявлення розслідування злочинів, якими займалися О.М. Бандурка, О.І. Безпалова, О.Л. Булейко, В.В. Голіна, М.Г. Колодязний, В.Т. Маляренко, Є.Н. Губіна, А.А. Котова, Р.А. Халілев, С.С. Шрамко та інші, дають змогу дати оцінку недостатньої розробленості цієї тематики, у тому числі й особливостей використання громадськості під час виявлення розслідування злочинів, пов'язаних із незаконним обігом наркотиків.

Метою даної статті є спроба автора визначити особливості використання допомоги громадськості під час виявлення розслідування злочинів, пов'язаних із незаконним обігом наркотиків.

Виклад основного матеріалу. Зміни основних векторів розвитку громадянського суспільства, зростання його ролі в різноманітних сферах – від просування реформ на державному і місцевому рівнях, європейської інтеграції та розвитку електронного урядування до надання волонтерської допомоги, зокрема правоохоронним органам, передбачених Національною стратегією сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016–2020 [3], у концепті трансформаційних процесів, передбачених Стратегією розвитку системи Міністерства внутрішніх справ України до 2020 року [4] – сьогодні набуває особливого значення.

Свідоме та відповідальне ставлення громадян нашої держави неодноразово демонструвалося під час активної допомоги працівникам правоохоронних органів у здійсненні, наприклад, пошукових заходів з метою встановлення місця перебування безвісти зниклих осіб, проведенні окремих слідчих (розшукових) дій, у тому числі негласних слідчих (розшукових) дій та оперативно-розшукових

заходів для виявлення та усунення причин і умов, які сприяли вчиненню злочинів, участі у забезпеченні відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, а також заходів загальної та спеціальної профілактики.

Проте така практика є непостійною і вибірковою. За результатами аналізу О.Л. Булейком опитування працівників правоохоронних органів відомо, що 96% респондентів відповіли, що в їхній практиці мають місце факти відмови понятих від участі у СРД, при цьому 63% вказали, що такі випадки трапляються часто. Крім того, стало відомо, що найбільш поширеними мотивами такої відмови є: зайнятість; відсутність вільного часу; небажання піддатися можливому в подальшому допиту; стурбованість щодо можливого ускладнення в стосунках з сусідами, в житлі яких проводиться обшук, накладення арешту на майно; небезпека щодо можливої помсти; небажання надавати допомогу правоохоронним органам [5, с. 133].

Варто також зауважити, що однією із частих причин відмови окремих громадян від участі в процесуальних діях у ролі, наприклад, понятого чи статиста є відсутність зацікавленості. Адже в ряді випадків особа за постійним місцем роботи змушена бути відсутньою на робочому місці в робочий час, будучи залученою до СРД, втративши внаслідок цього заробіток. Таким чином, особу необхідно зацікавити не лише необхідністю виконання громадського обов'язку, але і матеріально.

Тому необхідним є перегляд існуючої практики залучення громадськості до виконання завдань правоохоронної діяльності, що потребує переосмислення теоретичних напрацювань науковців, які займались проблемами місця та ролі громадськості в оперативно-розшуковому та кримінальному провадженні, вироблення нових стратегічних напрямків у цій сфері та інноваційних змін стосовно тактичних підходів щодо проведення слідчих та негласних слідчих (розшукових) дій і оперативно-розшукових заходів за участю представників громадськості.

Обґрунтуванням цього твердження є і висновки провідних вчених, які займались загальнотеоретичними проблемами оперативно-розшукової діяльності. Так, О.М. Бандурка зазначає, що поняття оперативно-розшукової діяльності полягає в осмисленні ознак цього виду державної діяльності, її основних форм, сил, методів та засобів, направлених на досягнення поставленої мети – отримання інформації та встановлення істини через її використання у визначеному законом процесуальному порядку [6].

Як зазначає Р.А. Халілев, у процесі реформування оперативних підрозділів правоохоронних органів, що здійснюють протидію злочинності на ґрунті етно-конфесійних суперечностей, мають бути вирішені основні завдання, одним із яких є підвищення ефективності використання конфіденційної допомоги громадян та використання інноваційних технологій отримання оперативно-розшукової інформації [7].

Однак наразі змістовне розуміння поняття «громадськості» знаходиться поза полем зору теоретиків ОРД та криміналістів.

Як зазначає С.С. Шрамко, зазначаючи актуальність проблем залучення громадськості до участі в запобіжній діяльності та пропонуючи розуміння цієї діяльності, потрібно визначити природу та сутність указанного феномену, а також суб'єктів, що охоплюються цим поняттям. Сьогодні не існує правового визначення громадськості, тому постає питання, про яку громадськість має йтися – про всіх громадян країни чи про тих, кого дійсно хвилює напружена криміногенна обстановка та високий рівень криміналізації суспільства. Таким чином, методологічним завданням цього дослідження є визначення тієї частини суспільства, яка охоплювалася б поняттям «громадськість» [8].

Його наповнення, на наш погляд, повинно враховувати ступінь участі

осіб в оперативно-розшуковому чи кримінальному провадженні, соціальний і правовий статус, пов'язаний із їх участю в цьому процесі.

Найбільш гнучкою у контексті категоріального визначення місця і ролі громадськості в ОРД, на наш погляд, є точка зору авторів підручника «Оперативно-розшукова діяльність» (2004 р.), які участь в оперативно-розшуковому провадженні інших осіб, що не є суб'єктами ОРД (до таких автори відносять оперативні підрозділи, яким Законом надано право здійснювати ОРД) розглядають крізь призму можливості здійснення ними дій, що будуть сприяти досягненню позитивного результату.

Таку діяльність автори підручника називають «сприяння громадян оперативним підрозділам». Разом з цим, науковці зазначають, що, виходячи із сутності і видів сприяння громадян оперативним підрозділам, можна сформулювати саме поняття особи, що сприяє оперативним підрозділам. Такою особою є будь-який дієздатна людина, залучена до підготовки або проведення ОРЗ, тобто яка надає інформацію оперативним підрозділам (оперативнику) або іншим чином бере участь у вирішенні конкретних завдань ОРД і в зв'язку з цим наділена відповідними повноваженнями та підлягає соціальному і правовому захисту, а також відповідальності в разі порушення взятих зобов'язань [9].

Сам же термін «залучення» вчені розуміють як спонукання особи взяти участь у здійсненні ОРЗ. Звідси випливає, по-перше, що пропозиція про співпрацю повинна виходити, як правило, від оперативних підрозділів і, по-друге (найістотніше), те, що остаточне рішення про можливість використання особи в ОРЗ приймають тільки оперативні підрозділи (в особі своїх посадовців), але не залучена особа [9].

Значний розвиток наукової думки стосовно участі громадськості у правоохоронній діяльності склався у суміжних юридичних науках (кримінологія, адміністративне право, конституційне право та ін.) [8; 10].

Так, С.С. Шрамко зазначає, що основними ознаками громадськості як суб'єкта запобігання злочинності є: соціальна активність; зацікавленість в участі у заходах щодо запобігання злочинності; спрямованість на захист громадян від злочинних посягань та представництво їх інтересів; здійснення своєї діяльності в межах суворого дотримання чинного законодавства та засад моралі; визначена організація та співпраця з іншими суб'єктами запобігання.

Таким чином, під громадськістю, яка бере участь у запобіганні злочинності, дослідниця розуміє соціально активну частину суспільства (окремі громадяни та їх об'єднання), заінтересовану в участі у заходах щодо запобігання злочинності як умови подальшого сталого розвитку суспільства, яка спрямовує свою діяльність на захист будь-якого члена спільноти від злочинних посягань та інших правопорушень та діє в межах суворого дотримання законодавства та засад моралі [8].

Аналіз основних пріоритетів державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні дає змогу виокремити ті з них, які мають безпосереднє відношення до реалізації правоохоронної функції держави інституціями громадянського суспільства, а саме:

1) запровадження дієвого механізму контролю з боку інституцій громадянського суспільства за діяльністю спеціальних суб'єктів реалізації правоохоронної функції держави – правоохоронних органів, а також органів місцевого самоврядування (недержавних суб'єктів реалізації зазначеної функції);

2) сприяння волонтерської діяльності та інших форм громадянської активності (значення цього пріоритету державної політики не викликає жодних сумнівів, оскільки з грудня 2013 року волонтерські організації та індивідуальні волонтери виконують специфічні завдання, які не були передбачені в Законі

Україні «Про волонтерську діяльність» від 19.04.2011 № 3236) [1].

Аналіз попереднього опитування практичних працівників показав, що позитивні результати у діяльності правоохоронних органів здебільшого досягаються шляхом використання другої із наведених вище форм участі громадськості.

Поряд з цим, відповідно до ст. 1 Закону України «Про волонтерську діяльність» від 19.04.2011 № 3236-VI волонтерська діяльність може здійснюватись за такими напрямками:

– надання допомоги громадянам, які постраждали внаслідок надзвичайної ситуації техногенного чи природного характеру, дії особливого періоду, правових режимів надзвичайного чи воєнного стану, проведення антитерористичної операції, у результаті соціальних конфліктів, нещасних випадків, а також жертвам злочинів, біженцям, внутрішньо переміщеним особам;

- надання волонтерської допомоги Збройним Силам України, іншим військовим формуванням, правоохоронним органам, органам державної влади під час дії особливого періоду, правових режимів надзвичайного чи воєнного стану, проведення антитерористичної операції;

- сприяння уповноваженому органу з питань пробації у здійсненні нагляду за засудженими та проведенні з ними соціально-виховної роботи;

- надання волонтерської допомоги за іншими напрямками, не забороненими законодавством та ін. [11].

Слід зазначити, що участь громадськості може носити як одноразовий характер, так і продовжуватися в ході розслідування окремого злочину чи відбуватися на постійній основі (наприклад, взаємодія із правозахисними організаціями). В одних випадках слідчий або оперативний працівник сам залучає громадськість до сприяння в розслідуванні, в інших використовує ініціативну допомогу окремих громадян чи громадських організацій, які можуть здійснювати сприяння у таких перспективних напрямках:

– повідомлення про вчинені або підготовлювані злочинні посягання, латентні злочини;

– повідомлення про місця перебування підозрюваних, розшукуваних, вкраденого майна, осіб, які стали свідками і очевидцями вчинення кримінального правопорушення;

– здійснення пошуку і вивезення із зони АТО останків трупів бійців, що зникли безвісти;

– участь як понятих для засвідчення ходу і результатів проведення СРД, НСРД, ОРЗ тощо;

– сприяння в пошуку організацій, установ тощо, які проводять нерозповсюджені судові експертизи, а також матеріально-фінансовій підтримці з приводу їх проведення;

– сприяння в пошуку і забезпеченні у часті перекладачів, психологів та інших учасників кримінального провадження;

– безпосереднє виявленні та припиненні злочинів;

– сприянні в розшуку і затриманні злочинців;

– участь в підготовці і проведенні СРД, НСРД, ОРЗ;

– участь у превентивній діяльності правоохоронних органів;

– сприяння у взаємодії з іншими правоохоронними органами, державними органами та недержавними підприємствами, установами й організаціями;

– сприяння у здійсненні міжнародної співпраці (взаємодії, співробітництві);

– з'ясування причин і умов, що сприяли вчиненню злочинів.

Так, наприклад, взаємодія слідчого та громадськості у підготовці та проведенні огляду місця події за фактами незаконного обігу наркотиків може реалізуватися у формі сприяння в охороні місця події, пошуку слідів злочину та ін.

Дієву допомогу громадськість може надати як у з'ясуванні причин і умов, що спонукали до вчинення злочинів, так і в реалізації намічених слідчим заходів щодо їх усунення. Позитивну роль тут відіграють різні громадські комісії, які розкривають і недоліки в організації роботи і допущені зловживання, і породили їх причини [12], у тому числі й щодо незаконного обігу наркотиків.

Умовно, форми участі громадськості в розкритті та розслідуванні злочинів можна поділити на дві групи: 1) не пов'язані з провадженням слідчих дій; 2) пов'язані з підготовкою та провадженням слідчих дій [13, с. 50]. Форми, не пов'язані з провадженням слідчих дій, базуються на власній ініціативі громадян, які можуть припиняти злочинні діяння та повідомляти до правоохоронних органів про вчинення суб'єктом злочину. Також можливе створення громадських формувань, які матимуть змогу допомагати слідчому у розслідуванні кримінальних правопорушень.

Форми використання громадськості, пов'язані з підготовкою та провадженням слідчих дій й оперативних заходів, є такими: використання громадськості під час відтворення або реконструкції обстановки для ефективного провадження окремих слідчих дій; використання осіб та громадських формувань з метою виявлення джерел інформації стосовно дій, що розслідуються; використання громадськості для охорони слідчих дій, які проводяться (наприклад, огляду); використання громадськості для виконання окремих технічних прийомів, необхідних для проведення слідчої дії, пошукових дій для виявлення та вилучення речових джерел; використання громадськості для виконання окремих організаційних заходів, профілактики [13, с. 50].

Такі форми використання громадськості дадуть можливість слідчим підрозділам ефективно провести слідчі (розшукові) дії та отримати більшу кількість інформації про факти незаконного обігу наркотиків, місця їх вживання й осіб, причетних до вчинення таких злочинів. Також представники громадських формувань зможуть проводити заходи профілактики та недопущення вчинення злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів, здійснювати громадський контроль.

Слід зазначити, що кількість виявлених окремих видів злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів не є однаковою у різних регіонах України (рівень контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів – ст. 305 КК, незаконне перевезення, пересилання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів – ст. 307 КК – знижується у напрямку з південного сходу до заходу України). В той же час у центральних та західних областях переважають незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів без мети збуту – ст. 309 КК України, посів або вирощування снотворного маку чи конопель – ст. 310 КК України та ін.

У цьому контексті доцільно використовувати допомогу волонтерських організацій, ефективність діяльності яких яскраво відображується у період введення особливих станів у державі, зокрема АТО з 2014 р.

До таких організацій, зокрема, можна віднести: «Армію SOS» «Громадську варту Харкова», благодійний фонд «Мир і порядок», Всеукраїнське об'єднання «Українські рубезі», благодійний фонд «Благодійна організація «Благодійний фонд Крила Фенікса», «Волонтери без кордонів», фонд «Підтримай армію України», «Союз Народна Пам'ять», громадську організацію «Патріот», групу «МАМО», Медичну службу «Хоттабич», «Волонтерську медичну службу», «Аеророзвідку» та ін. Вони разом з працівниками поліції виконують ряд завдань, до яких відносяться: патрулювання житлових масивів і селищ; розшук зниклих безвісти; встановлення розшук та затримання підозрюваних у ско-

енні злочинів, у тому числі у сфері незаконного обігу наркотиків; проведення профілактичних, просвітницьких і виховних заходів серед населення молоді щодо злочинного впливу наркотичних засобів, психотропних речовин на організм людини; соціалізація підлітків «групи ризику», безпритульних та ін., які стали жертвами втягнення у злочинну діяльність пов'язану із наркотиками тощо.

Як **висновок** можна зазначити, що ефективна боротьба із злочинами у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів передбачає широке залучення громадськості до їх запобігання, виявлення, припинення та розслідування. Участь громадськості у розкритті та розслідуванні злочинів сприяє швидкому виявленню наркозлочинів ще на ранніх стадіях формування кримінально активних груп. Поряд з цим рівень залучення громадськості до оперативно-розшукового та кримінального провадження у протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів є досить низьким. Це насамперед пов'язано з тим, що окремі громадяни не є зацікавленими у результативності роботи працівників правоохоронних органів. Залучення громадськості до співпраці буде якісним та ефективним лише за умови дотримання певних умов, серед яких: неухильне дотримання вимог кримінального процесуального законодавства України, використання допомоги окремих громадян або громадських формувань лише на добровільній основі та за умови неухильного забезпечення безпеки громадян, які залучаються до правоохоронної функції.

Бібліографічні посилання

1. Безпалова О.І. Особливості реалізації правоохоронної функції держави інституціями громадянського суспільства // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція. 2016. Вип. 20. С. 4-7. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2016_20_3.
2. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 01.07.2010 № 2411-VI // Офіційний сайт ВРУ. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>.
3. Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 роки: Указ Президента України від 26.02.2016 № 68/2016 / Верховна Рада України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/68/2016>.
4. Стратегія розвитку системи Міністерства внутрішніх справ України до 2020 р.: Розпорядження КМУ від 15.11.2017 № 1023-р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1023-2017-p>.
5. Булейко О.Л. Участь понятих у кримінальному процесі: дис. ... канд. юрид. наук / Ольга Леонідівна Булейко. Київ, 2009. 196 с.
6. Бандурка О.М. Оперативно-розшукова діяльність. Частина I: підруч. Харків: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2002. 336 с.
7. Халілев Р.А. Проблеми діяльності сил оперативно-розшукової діяльності ОВС у сфері протидії злочинності на ґрунті етно-конфесійних суперечностей // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. 2010. № 3. С. 77-86.
8. Шрамко С.С. Громадськість як суб'єкт запобігання злочинності: сучасне розуміння // Право і Безпека. 2012. № 2. С. 133-138. URL: <http://www.pravoznavec.com.ua/period/article/2178/%D1>.
9. Оперативно-розшуковий діяльність: учебник. 2-е изд., доп. и перераб. / под ред. К.К. Горяинова, В.С. Овчинского, Г.К. Синилова, А.Ю. Шумилова. М.: ИНФРА-М, 2004. 848 с.
10. Громадськість у запобіганні і протидії злочинності: вітчизняний та міжнародний досвід: монограф. / В.В. Голіна, М.Г. Колодяжний, С.С. Шрамко та ін.; за заг. ред. В.В. Голіни, М.Г. Колодяжного. Харків: Право, 2017. 284 с.
11. Про волонтерську діяльність: Закон України від 19.04.2011 № 3236-VI // Офіційний сайт ВРУ. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3236-17>.
12. Сидоров В.Є. Початковий етап розслідування: організація, взаємодія, тактика. М., 1992.
13. Кофанов А.В., Кобилянський О.Л., Кузьмічов Я.В. та ін. Криміналістика: питання і відповіді: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 280 с.

Надійшла до редакції 25.05.2018

Khrystov O.L. Features of using public assistance in detecting and investigating drug related crimes. The article explores the peculiarities of the use of public assistance in detecting the investigation of crimes related to illicit drug trafficking.

The author concludes that an effective fight against crimes in the sphere of drugs, psychotropic

substances, their analogues or precursors involves wide involvement of the public in their prevention, detection, suppression and investigation. Public participation in the disclosure and investigation of crimes promotes the rapid detection of drug crimes in the early stages of the formation of criminal groups. At the same time, the level of public involvement in operational search and criminal proceedings against counteracting the illicit trafficking of narcotic drugs, psychotropic substances, their analogues or precursors is quite low. This, above all, is due to the fact that individual citizens are not interested in the effectiveness of the work of law enforcement officials. Attracting the public to cooperation will be qualitative and effective only subject to certain conditions, including strict compliance with the requirements of the Criminal Procedural Law of Ukraine, the use of the assistance of individual citizens or public formations only on a voluntary basis and under the condition of rigorous security of the citizens involved in the law enforcement function.

Keywords: *detection, public, drug trafficking, operational-search proceedings, investigation, criminal proceedings.*

УДК 343.98

Цибенко О. С.
військовий прокурор
Південного регіону
Генеральної прокуратури України

Чаплинський К.О.
доктор юридичних наук, професор
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

СУЧАСНИЙ СТАН ТАКТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Досліджено актуальні проблемні питання тактичного забезпечення досудового розслідування. Здійснено аналіз наукового стану забезпечення розслідування злочинів.

Проблема вдосконалення розкриття і розслідування злочинів є багатоаспектною. Її вирішення пов'язане з розмежуванням функцій суб'єктів, які її здійснюють, компетенцію цих суб'єктів при застосуванні засобів тактичного забезпечення розкриття і розслідування злочинів.

Ключові слова: *тактика, тактичне забезпечення, досудове розслідування.*

Постановка проблеми. В умовах становлення правової і незалежної держави та реформування економічної й політичної систем суспільства в Україні, проведення Операції об'єднаних сил (ООС) усе більшої актуальності набуває протидія злочинності, особливо організованій, яка завдає значної шкоди державі, дестабілізує фінансово-кредитну систему, негативно впливає на стан економіки, ускладнює криміногенну ситуацію. Нині вона стала одним із факторів, що загрожує національній безпеці держави. Концентрація значних матеріальних цінностей в руках керівників злочинних угруповань обумовлює зростаючий інтерес до їх безпосередньої участі у політичних процесах держави. Останнім часом злочинність набула міжнародного характеру. Організовані злочинні угруповання все активніше долають кордони, утворюючи аналоги транснаціональних компаній, які займаються злочинним бізнесом. Простежується тенденція включення і організованої злочинності України у транснаціональні кримінальні структури.

Докорінні зміни економічного життя суспільства в умовах не завжди послідовного реформування законодавства зумовили низку деформацій у ринкових відносинах, унаслідок чого спричинили різке зростання тіньового сектору та поширення економічної злочинності. Масштаби криміналізації та корумповано-